

IN MEMORIAM
KAREL WILLEM DAMMERMAN
4.VII.1885 — 19.XI.1951
DOOR
W. ROEPKE
Wageningen

KAREL WILLEM DAMMERMAN werd op 4 Juli 1885 te Arnhem geboren, deed er eindexamen in 1905 en werd in hetzelfde jaar ingeschreven als student aan de Universiteit te Utrecht. Hij beoefende er speciaal de dierkunde en werkte korte tijd onder Prof. HUBRECHT. Zijn dissertatie echter, over de zwemblaas der vissen, werkte hij te Leiden uit. Tevens was hij van 1908 tot 1910 als assistent aan 's Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden verbonden. Hij promoveerde in 1910 te Utrecht, cum laude. In November 1910 ging hij naar Nederlands-Indië. Hij werd uitgezonden voor het Zoölogisch Museum, maar de toenmalige directeur van het Instituut voor Plantenziekten, Dr C. J. J. VAN HALL, had gebrek aan personeel en wist bij de directeur van het Departement van Landbouw, Dr LOVINK, te bereiken, dat DAMMERMAN verbonden werd aan zijn Instituut als toegepast Entomoloog. Deze functie bekleedde DAMMERMAN tot 1917; in dit jaar ging hij over Japan, Hawaï en de Verenigde Staten naar Holland met verlof. Na zijn terugkomst ging eindelijk zijn lievelingswens in vervulling en kreeg hij de lang verbeide aanstelling aan het Zoölogisch Museum te Buitenzorg. In 1919 volgde hij de aftredende conservator, Majoor OUWENS, op. In 1932 werd hij tevens benoemd tot directeur van 's Lands Plantentuin, in plaats van Prof. Dr W. M. DOCTERS VAN LEEUWEN, die naar Holland repatrieerde. In 1935 ging DAMMERMAN met verlof naar Holland, maar dit verlof werd telkens verlengd om reden van gezondheid. Vanaf 1943 tot aan zijn dood toe werkte hij wederom aan het Museum te Leiden. In 1945 werd hij Vice-President van de Nederlandse Entomologische Vereeniging, om van 1947 tot 1950 het voorzitterschap te bekleden. Hij was Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw en Officier du Mérite Agricole van Frankrijk. Bovendien had hij onderscheidingen van verschillende buitenlandse geleerde gezelschappen ontvangen. Hij overleed op 19 November 1951 te Voorburg, aan angina pectoris, welke kwaal hem zijn laatste levensjaren bemoeilijkte had.

DAMMERMAN is een veelzijdig onderzoeker geweest, die zich niet alleen op entomologisch gebied bewoog, maar die de gehele zoölogie overzag en wiens werkzaamheden hoe langer hoe meer de kant van de faunistiek en diergeografie uitgingen. Tijdens zijn verblijf te Leiden kwam hij reeds met de entomologie in aanraking, getuige het feit dat hij samen met Dr MAC GILLAVRY een deel der publicaties over Indische Homoptera van wijlen de heer BIERMAN verzorgde. Ge-

durende de eerste periode te Buitenzorg schonk hij zijn aandacht aan de landbouwentomologie. Zijn publicaties over de rijstboorders en de ficusboorders, over termieten en andere onderwerpen zijn hiervan het bewijs. Van zijn algemeen inzicht in de landbouw-entomologie en de landbouw-zoölogie getuigt zijn bekend boek : „Landbouwdierkunde van Oost-Indië” (1919), dat veel opgang heeft gemaakt, na verloop van tijd uitverkocht was en door een iets uitgebreide en gewijzigde Engelse editie werd vervangen. Toen hij aan het Zoölogisch Museum verbonden werd, ging zijn belangstelling meer naar algemene onderwerpen uit. Hij werkte er eenmaal onder zeer gunstige omstandigheden in zo ver als hij over een bekwaam entomologisch assistent beschikte, in de persoon van Dr H. H. KARNY, en zijn chef, de Directeur van 's Lands Plantentuin, Prof. Dr W. M. DOCTERS VAN LEEUWEN, die zelve in de entomologie en zoölogie sterk was geïnteresseerd. Aan de andere kant echter ondervond DAMMERMAN in deze functie al dadelijk grote moeilijkheden, omdat de economische inzinking de regering noodzaakte tot vergaande bezuinigingsmaatregelen, waar ook de Plantentuin ernstig het slachtoffer van dreigde te worden, zo ernstig zelfs dat DAMMERMAN een oproep richtte tot tal van buitenlandse onderzoekers en instellingen om financiële en morele steun. Het zgn. „Treub-fonds”, dat zich ten doel stelt de Plantentuin en zijn werk financieel te steunen, is o.m. hiervan het resultaat. Verder ontwikkelde DAMMERMAN vooral in de functie van directeur van het Museum bijzondere gaven. Uit het ouderwetse „curiositeitenkabinet”, dat het Museum vroeger was geweest, ontstond een op moderne leest geschoeide wetenschappelijke instelling, die de centrale werd voor veel natuurwetenschappelijk materiaal, dat in de Archipel werd verzameld en dat in het Museum een plaats vond. Talrijke expedities werden uitgezonden of aangemoedigd, door DAMMERMAN persoonlijk of door zijn instelling. Hij zelf ondernam verschillende reizen door de Archipel, overal belangrijk materiaal voor het Museum verzamelende. Veel hiervan is vastgelegd in zijn talrijke publicaties en in die van andere onderzoekers. Zeer te stade kwam hem hierbij de omstandigheid dat het Zoölogisch Museum sedert 1919 over een eigen orgaan, *Treubia*, kon beschikken, waarin talrijke publicaties over de fauna van de Indische archipel zijn verschenen. Van zijn algemene belangstelling getuigt zijn groot werk over de fauna van de Krakatau, verder zijn publicaties over bodemfauna, over zijn reis naar Sumba, zijn vele bijdragen in de *Tropische Natuur* en in andere internationale periodieken. Uit die tijd dateert ook zijn belangstelling voor de natuurbescherming. Een volledige lijst van zijn publicaties vindt men in *Treubia*, Vol. 21, Part 2, p. 469—480, 1 Aug. 1952. Wij brengen aan het eind van dit opstel een lijst van zijn entomologische publicaties. In Nederland schonk DAMMERMAN aandacht aan het faunistisch onderzoek van de Noordoostpolder. Verder legde hij zich helaas ook toe op de Nomenclatuur; ik zeg helaas, want het standpunt dat hij in deze innam, was zo conservatief, dat het wel door niemand gedeeld zal kunnen worden.

DAMMERMAN heeft als zoöloog en man der wetenschap in het Nederlands-Indië van vóór de oorlog ongetwijfeld een prominente plaats ingenomen. Hij was een uitnemend geschoold all round zoöloog, met veelzijdige belangstelling, wat blijkt uit de zeer verschillende inhoud van zijn talrijke publicaties. Zijn werk werd geschraagd door een algemene liefde en belangstelling voor de levende natuur, wat

voor hem aanleiding was zich ook met de natuurbescherming in Nederlands-Indië bezig te houden. Als systemicus is hij nooit op de voorgrond getreden. Het enige insect dat hij als nova species beschreven heeft, is de djati-termiet, *Neotermes tectonae*. Dat hij veel belang stelde in de levenswijze der insecten, blijkt wel uit zijn eerste onderzoeken op toegepast entomologisch gebied, die hij in Indië heeft verricht. Ook het kweken van *Batocera*-hybriden is een sprekend voorbeeld van zijn biologische neigingen.

Als mens was DAMMERMAN een opmerkelijke figuur. Stil, zwijgzaam en teruggetrokken, een weinig schuw en iets verlegen, maakte hij vooral op vreemdelingen in het begin een iets negatieve indruk. Zodra men hem echter nader leerde kennen, bemerkte men dat men met een zeer opmerkelijk mens te doen had. Zijn geest was veelzijdig en belangstellend, en wanneer hij onder vrienden was, kon hij opgewekt en geestig zijn, en het was alsof men plotseling met een geheel ander mens te doen had. Ook vele buitenlandse onderzoekers, die Nederlands-Indië bezochten, hebben DAMMERMAN niet alleen als geleerde, maar ook als mens weten te waarderen. Hij was gevoelig en verborg deze eigenschap misschien onder zijn uiterlijke gereserveerdheid en grote zwijgzaamheid. Maar bovenal was hij een hoogstaand en nobel mens, en als zodanig zal hij in de herinnering van zijn talrijke vrienden blijven voortleven.

LIJST VAN ENTOMOLOGISCHE GESCHRIFTEN VAN Dr K. W. DAMMERMAN

1912 — Over de boorders in *Ficus elastica*. Voordracht met debat. *Versl. 1e Verg. techn. personeel part. Proefst. & ambt. Dept. v. Landbouw*, Bandoeng, 19—21 Aug. 1912, p. 46.

1913 — De Hevea-termiet op Java. *Meded. Afd. Plantenziekten*, Buitenzorg, dl. 3, 12 pp., 2 pl.

- De boorders in *Ficus elastica* Roxb. Ibidem, dl. 7, 44 pp., 4 pls.
- Termieten of witte mieren. *Teysmannia*, Batavia, dl. 24, p. 230—243, 2 pl.

1914 — Het vraagstuk der fruit-vliegen voor Java. *Meded. Afd. Plantenziekten*, Buitenzorg, dl. 8, 12 pp., 2 pl.

1915 — Ziekte overbrengende insecten. *Teysmannia*, Batavia, dl. 26, p. 137—148.

- Over rijstboorders en hunne bestrijding. (Behoort bij de gekleurde wandplaat over rijstboorders, uitgegeven door het Dept. v. Landbouw). Bandoeng, 23 pp., 5 pl. (Ook gepubliceerd in: *Pemimpin Pengusaha Tanah*, dl. 1, Febr. 1915, p. 17, ff.)
- On a new species of *Calotermes* (*Cal. tectonae* nov. sp.) which attacks living teak trees. *Tijdschr. Entom.*, dl. 53, p. 98—100, pl. 3—4.

1916 — De rijstboorderplaag op Java. *Meded. Lab. Plantenziekten*. Inst. Plantenziekten & Cultures. Soerabaia/Batavia, dl. 16, 71 pp., 6 pl. (Besproken in: *De Indische Mercuur*, 1915, p. 954; *Teysmannia*, 1915, p. 802).

1919 — Landbouwdierkunde van Oost-Indië. De schadelijke en nuttige dieren voor land-, tuin- en boschbouw in Oost-Indië. Amsterdam, De Bussy, X + 368 pp., 135 figs, 39 pl. (Besproken in: *Teysmannia*, 1919, p. 566.)

- On hybrids of *Batocera albofasciata* and *gigas*. *Tijdschr. Entom.*, dl. 62, p. 157—160, pl. 13—14.

1921 — Nieuwere onderzoeken over malaria-muskieten in Ned.-Indië. *Teysmannia*, Batavia, dl. 32, p. 18—30.

1929 — The Agricultural Zoology of the Malay Archipelago. The animals injurious and beneficial to agriculture, horticulture and forestry in the Malay Peninsula, the Dutch East Indies and the Philippines. Amsterdam, de Bussy, XI + 473 pp., 179 figs, 40 pl.

1932 — Enkele gegevens over grotteninsecten van Java. *Tijdschr. Entom.*, dl. 75, Suppl., p. 259—263, 2 figs.

1947 — Insecten op bergtoppen en in hogere luchtlagen. *Ibidem*, dl. 88, 1945 (1947), p. 127—131.

1950 — Nomina conservanda of Coleoptera. I. *Entom. Ber.*, dl. 13, no. 295, p. 11—13.
— Continuity versus priority in Nomenclature. *Tijdschr. Entom.*, dl. 92, p. 24—52.

1951 — Original spelling and emendation in Nomenclature. *Ibidem*, dl. 93, p. 198—205.

1953 — Proposals concerning the nomenclature of family names and of names of economically important insects to be submitted to the IXth International Congress of Entomology at Amsterdam. *Trans. 9th Int. Congr. Entom.*, dl. 1, p. 203—204.